

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 15.6.2021
COM(2021) 380 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, RADĚ,
EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU
REGIONŮ**

První poučení z pandemie COVID-19

1. ÚVOD

Svět se i nadále potýká s bezprecedentní krizí v oblasti veřejného zdraví, která si vybrala nevýslovnou daň na lidských životech, vystavila společnost obrovskému napětí a podnítila jednu z nejnaléhavějších globálních ekonomických výzev v moderní historii. Vzhledem k tomu, že míra proočkovanosti v Evropě stále stoupá a míra infekce klesá, zavedla EU soubor opatření a koordinačních kroků s cílem čelit pandemii a zajistit zmírnění dopadů na naše společnosti a ekonomiky. Současně jsou rizika spojená s onemocněním COVID-19 stále vysoká a celosvětový denní počet nakažených je více než dvojnásobný oproti stejnému období v loňském roce.

Tato situace je projevem skutečnosti, že navzdory pokroku pandemie ještě neskončila. Ukazuje však také potřebu a naléhavost toho, abychom se z této krize nadále učili, a dokázali tak lépe řešit nové a vznikající hrozby této pandemie a zároveň se připravovat na nové a jiné zdravotní krize v budoucnosti. Toto sdělení se proto zaměřuje na některé první poznatky v oblasti zdraví, podle nichž musí Evropa nyní jednat. Ze své podstaty se nutně jedná o průběžnou zprávu, která představuje základ, z něhož bude v dlouhodobějším horizontu vyvozena řada ponaučení.

Příprava každé takové zprávy musí začínat kritickým pohledem na to, co bylo vykonáno, co fungovalo dobře a co nikoli. Je třeba uznat, že bez dovednosti a obětavosti tolika pracovníků v první linii by situace byla nepochybně ještě obtížnější. Měl by být také uznán nerovnoměrný dopad krize, přičemž mezi nejvíce postižené skupiny patří zranitelné skupiny. Toto upřímné posouzení má zásadní význam, pokud mají být vyvozena skutečná ponaučení na strategické a politické úrovni. Může pomoci zjistit, kde byly odhaleny slabiny a nedostatky, kde je třeba posílit systémy a kulturu připravenosti a reakce na krize a kde lze rozvíjet nouzová řešení nebo z nich vytvořit trvalá řešení.

Základní pravdou je, že stejně jako téměř žádný region a země na celém světě nebyla EU na tuto pandemii připravena, a totéž platí pro její členské státy. Ukázalo se, že připravenost a plánování byly nedostatečně financované a nedostatečně rozvinuté a reakce EU musela být většinou nárazová a dočasná. Koordinace a spolupráce mezi členskými státy byla zpočátku často obtížná a trvalo dlouho, než se ji podařilo zrealizovat a než začala fungovat. To stálo v raných fázích pandemie drahocenný čas a ukazuje to, že nebyly zavedeny správné struktury.

Reakce EU na vyvíjející se pandemii zároveň zahrnovala celou řadu bezprecedentních iniciativ, které byly navrženy a realizovány v rekordním čase. Právě to v první řadě zachraňovalo životy a živobytí a pomáhalo zdravotnickým službám. Tato reakce rovněž prokázala přidanou hodnotu a potřebu spolupráce evropských občanů, pokud nastanou pandemie nebo jiná přeshraniční ohrožení, ať už jde o reakci na mimořádnou událost, o vakcíny, nákup, výrobu základního zboží nebo vedoucí postavení a účelnou podporu globálního úsilí.

Opatření EU ke zmírnění rizika velké hospodářské recese byla od začátku rychlá, účinná a dobře koordinovaná. Spoléhalo na kombinaci spouštěcích mechanismů reakce na krize a mobilizace obrovských zdrojů. Tato reakce do značné míry čerpala ze zkušeností získaných od doby finanční krize, která začala v roce 2008. Na základě zkušeností EU přijaly členské státy a orgány EU po vypuknutí krize v roce 2020 rychlá a rozhodná opatření na ochranu hospodářství. Nezbytná byla rovněž rozhodnutí o měnové politice a signalizace budoucí měnové politiky ze strany Evropské centrální banky, které zachovávají příznivé podmínky pro všechna odvětví hospodářství, a opatření orgánů dohledu.

JAK SE POUČIT: CO NÁM UKAZUJE EKONOMICKÁ REAKCE O PŘIPRAVENOSTI NA KRIZI

K řešení hospodářských dopadů pandemie přijala EU rozhodná opatření. Ta do značné míry čerpala ze zkušeností a opatření vytvořených k řešení předchozích výzev a krizí v hospodářské a finanční oblasti. Od začátku však bylo jasné, že čelíme výzvě, jaká se objeví jednou za sto let.

Důvěryhodný přístup ve třech krocích:

- EU nejprve přijala **nouzová opatření** k mobilizaci zdrojů EU, včetně 82 miliard EUR z rozpočtu EU (součástí opatření byly investiční iniciativy pro reakci na koronavirus – CRII a CRII+), aktivovala obecnou únikovou doložku Paktu o stabilitě a růstu a zavedla dočasný rámec pro státní podporu, aby umožnila členským státům rozsáhle zasáhnout: v roce 2020 dosáhla vnitrostátní opatření výše 3 bilionů EUR v oblasti fiskální podpory a podpory likvidity. To bylo podpořeno opatřením Evropské centrální banky na podporu finanční stability.
- Zadruhé, **fáze nápravy** využila solidaritu prostřednictvím mobilizace nástrojů EU ve výši 540 miliard EUR ke zmírnění hospodářských dopadů krize, mimo jiné prostřednictvím dočasné podpory ke zmírnění rizik nezaměstnanosti (SURE).
- V současnosti se nacházíme ve **fázi oživení**, kdy nástroj NextGenerationEU přináší 750 miliard EUR, zejména v rámci podpory prostřednictvím Nástroje pro oživení a odolnost a programu REACT-EU na podporu investic a reforem v příštích šesti letech.

Tři hlavní charakteristiky politické reakce:

- **Rychlost:** všechna rozhodnutí Komise byla přijata v rekordním čase při zachování řádné demokratické kontroly. Investiční iniciativa pro reakci na koronavirus vstoupila v platnost jen měsíc poté, co byla navržena. Nový evropský nástroj pro dočasnou podporu na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci (SURE) s rozpočtem 100 miliard EUR byl rovněž přijat do měsíce od svého navržení a začal fungovat v létě 2020. Politické dohody Evropské rady o nástroji NextGenerationEU bylo dosaženo necelé dva měsíce po návrhu Komise a rozhodnutí o vlastních zdrojích bylo plně ratifikováno pouze pět měsíců po zahájení příslušného VFR. Pro srovnání, poslední tři rozhodnutí o vlastních zdrojích vstoupila v platnost po více než dvou letech po zahájení příslušného VFR.
- **Ambice:** ekonomická reakce EU sjednotila různá stanoviska. Nástroj NextGenerationEU byl zřízen jako dočasné a mimořádné opatření k řešení mimořádné krize, která zasáhla všechny. To ukazuje, že EU má schopnost se této výzvě postavit.
- **Soudržnost:** ekonomická reakce EU přinesla podpůrné a vzájemně se posilující fiskální a měnové politiky. Důležité je, že rovněž dosáhla rovnováhy mezi krátkodobou reakcí a dlouhodobějšími požadavky. Priority z předkrizového plánování programu Komise byly začleněny do problematiky oživení a do koncepce nástroje NextGenerationEU, zejména na základě Zelené dohody pro Evropu, digitální transformace a sociálního prvku oživení.

Tři poučení pro budoucí reakci v oblasti zdraví:

- **Rozhodující úloha koordinace EU:** koordinované reakce vnitrostátních fiskálních politik a silná úloha rozpočtu EU a plánů pro oživení a odolnost pomohou vyrovnat asymetrický dopad krize a umožní EU růst společně. Tato společná činnost EU v oblasti hospodářství odrážela zásadní úlohu společné činnosti EU v oblastech, jako

jsou vakcíny, ale mohla vycházet ze zkušeností a opatření vytvořených k řešení předchozích výzev v hospodářské a finanční oblasti a nebylo nutné improvizovat.

- **Odolnost systému koordinace politik EU:** posílení odolnosti vnitrostátních ekonomik, jednotného trhu a průmyslových ekosystémů EU je klíčovým prvkem politické reakce. Díky reakci na předchozí hospodářskou a finanční krizi byla EU mnohem lépe připravena reagovat na hospodářský dopad krize pomocí zavedených nástrojů, jako je obecná úniková doložka nebo bankovní unie. Politika EU v oblasti zdraví dosud neměla k dispozici takové nástroje, které by mohly být spuštěny v době krize.
- **Úloha EU na globální scéně:** váha hospodářství EU a eura je klíčem ke zvýšení odolnosti EU vůči otřesům, včetně hospodářské krize vyvolané pandemií. Rovněž byla znovu zdůrazněna silná vzájemná závislost mezi ekonomikami EU a zbytkem světa, přičemž globální dodavatelské řetězce byly uznávány jako nikdy předtím. Globální spolupráce v oblasti zdraví musí využívat stejnou kombinaci mnohostranných závazků a celosvětové váhy EU k tomu, aby byla zajištěna nejlepší reakce v oblasti zdraví během krize prostřednictvím nepřetržitého přístupu „tým Evropa“.

Z tohoto příkladu se nyní musíme poučit a **udělat z nouzových opatření strukturální změny** v zájmu koordinované reakce na budoucí zdravotní krizi této povahy. To, co jsme se naučili za posledních osmnáct měsíců, musíme změnit v systematictější přístup, v koordinovaný systém umožňující dřívější předvídání a odhalování rizik, lepší pohotovostní plánování a rychlejší a účinnější společnou reakci.

Toto sdělení se proto zaměřuje na připravenost a reakci v oblasti zdraví. Začíná přehledným uvedením dosavadních událostí a poté vyvozuje ze zdravotní krize deset prvních poučení ohledně toho, kde EU musí jednat. Poslouží jako podklad pro diskusi vedoucích představitelů na červnovém zasedání Evropské rady, bude předloženo Evropskému parlamentu a Komise na něj v druhé polovině roku 2021 naváže konkrétními výsledky.

2. UČENÍ PRAXÍ – DOSAVADNÍ VÝVOJ

V době, kdy Světová zdravotnická organizace dne 11. března 2020 vyhlásila globální pandemii, virus ovládl Evropu. Situace se zhoršila v důsledku nedostatku – nebo zadržování – informací sdílených čínskými úřady na počátku šíření nákazy. Vzhledem k tomu, že v EU neexistoval žádný spolehlivý systém, prostřednictvím něhož by byl vyhlášen stav nouze a spuštěna požadovaná koordinace, vlády členských států se pokoušely rychle řešit nastalou situaci a ukázalo se, že je obtížné společně zorganizovat důslednou a účinnou včasnou reakci.

Připravenost na pandemii a plánování byly zjevně **nedostatečné**, přičemž v době vypuknutí pandemie bylo zavedeno jen málo nástrojů pro rychlou a efektivní reakci. Platilo to na globální, evropské, vnitrostátní i místní úrovni, ale možná ještě naléhavěji to bylo pocíťováno v Evropě, kde jsme v posledních desetiletích nečelili zkouškám v podobě epidemií nebo šíření nákazy, jaké bylo možno pozorovat v jiných částech světa. Pokusy zabránit šíření viru uzavíráním vnitřních hranic a zaváděním kontrol na těchto hranicích nebyly koordinované a měly omezený či kontraproduktivní účinek, jelikož oslabily životně důležité dodavatelské řetězce, přičemž dočasné zákazy vývozu základního zboží vedly pouze k většímu nedostatku. Na celosvětové úrovni vedla navíc omezení dovozu a upřednostnění domácí výroby zeměmi mimo EU ke zbrzdění obchodních toků kriticky důležitých výrobků a materiálů.

V počáteční fázi bylo okamžitě zřejmé, že systémy zdravotní péče pracují na maximum, a první vlna odhalila omezení v systémech zdravotní péče členských států, pokud jde o zdravotnický personál, nedostatek vhodných nemocničních lůžek, zdravotnického vybavení, zásob a léků, takže zdravotničtí pracovníci byli zahlceni prací a celý systém byl pod obrovským tlakem¹. Pokusy o zmírnění těchto nedostatků posílením solidarity v oblasti intenzivní péče nebo zdravotnického zásobování ukázaly potřebu a hodnotu koordinace mezi členskými státy, například nasazením týmů a zdrojů s cílem pomoci oblastem, které byly pod největším tlakem. Toto úsilí však často brzdil nedostatek spolehlivých nebo srovnatelných údajů.

Jak krize pokračovala, **prokázala EU schopnost účinné plošné reakce**. Stále více přecházela od jednostranných akcí ke sbližování rozhodnutí a vytvořila širokou škálu politických reakcí, které přizpůsobila a aktualizovala pro různé fáze pandemie. Příkladem toho je společný přístup k vakcínám, ale platí to i o nových iniciativách napříč řadou dalších politik. Iniciativa týkající se „zelených pruhů“² udržovala integritu dodavatelských řetězců a zajišťovala dodávky potravin a léků na jednotný trh, a společný přístup k hodnocení míry nákazy v různých regionech pomohl přinést větší soulad, pokud jde o nařizování testů a karantény. Rychle byly přijaty iniciativy v oblasti daní a cel, jejichž účelem bylo pomoci s dodávkami životně důležitých lékařských a ochranných prostředků, a pokyny podporovaly bezpečný pohyb přeshraničních a sezónních pracovníků. Bezprecedentní rychlostí byly změněny předpisy EU týkající se politiky soudržnosti, což umožnilo členským státům rychle přeměrovat prostředky EU na financování nouzových potřeb v odvětví zdravotní péče.

Nedávno byl schválen návrh Komise na digitální certifikát EU COVID, který byl proveden v rekordním čase, což připravilo cestu pro zrušení omezení volného pohybu a obnovení cestovního ruchu a cestování. Tato iniciativa rovněž prokázala význam zlepšení přeshraniční interoperability informačních systémů a toků dat.

Klíčovou oblastí reakce, kterou je třeba posoudit, je přístup k vývoji, nákupu a výrobě vakcín. Komise se poučila z počáteční nejednotné reakce na krizi a v červnu 2020 předložila společnou strategii EU v oblasti vakcín³. To umožnilo podpořit a urychlit vývoj a výrobu ve velkém měřítku. Jednání s výrobcí vakcín byla někdy náročná, přístup však zajistil dostupnost vakcín proti onemocnění COVID-19 pro všechny členské státy v měřítku umožňujícím jejich zavádění ve stávající podobě a také jejich vývoz do více než sta zemí po celém světě. Všech 27 členských států souhlasilo, že spojí své síly a zmocní Komisi k provádění úkolů, které byly tradičně považovány za vnitrostátní rozhodnutí.

Šlo o zásadní krok ke společnému překonání pandemie, a pokud by k němu nedošlo, členské státy by mezi sebou soupeřily o menší množství dávek od menšího počtu výrobců. Viděli bychom výrazné rozdíly v rychlosti očkování a čelili bychom vyššímu riziku nerovnosti, různých variant a narušení cestování. Místo toho v současné situaci více než polovina dospělých obyvatel Evropy dostala jednu dávku a více než čtvrtina je plně očkovaná. Přestože zbývá vykonat ještě mnoho práce, jedná se o historický společný úspěch v rekordním čase, který umožňuje postupné, trvalé a bezpečné znovuotevření společenského a ekonomického života a podporu našim mezinárodním partnerům⁴.

¹ https://ec.europa.eu/health/sites/default/files/state/docs/2020_healthatglance_rep_en.pdf

² COM(2020) 1897 final, 23. března 2020.

³ COM(2020) 245 final, středa 17. června 2020.

⁴ COM(2021) 129 final, 17. března 2021.

Tento úspěch zároveň nezakrývá obtíže, s nimiž jsme se setkali, zejména při rozšiřování výroby a výrobní kapacity, a závislost na globálních dodavatelských řetězcích. To bylo částečně způsobeno nedostatkem stálého integrovaného přístupu k výzkumu, vývoji, registraci, výrobě a dodávkám. I když se tyto záležitosti od té doby v souvislosti s vakcínami COVID-19 řeší, je zapotřebí dlouhodobější řešení pro budoucí události nebo krize v oblasti zdraví.

3. DESET POZNATKŮ Z PANDEMIE COVID-19 PRO POLITIKU V OBLASTI VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ

Poučení z jakékoli krize začíná upřímným zamyšlením nad minulostí a přítomností za účelem zlepšení pro budoucnost. V tomto duchu se každý z deseti poznatků v této zprávě zaměřuje na to, co bylo třeba zlepšit a co lze v budoucnu udělat lépe. Těchto deset poznatků není vyčerpávajících ani se vzájemně nevylučují – představují zkrátka první nástin již získaných znalostí o tom, co lze udělat pro zajištění účinnější reakce v oblasti zdraví.

Poznatek č. 1: Rychlejší odhalení a reakce závisí na silnějším globálním dohledu a srovnatelnějších a úplnějších údajích

Stejně jako při každém rozšíření nového infekčního onemocnění je včasné odhalení nezbytné pro úspěšné zabránění šíření onemocnění a jeho dopadu na lidi, ekonomiky a společnosti na místní i celosvětové úrovni. Systémy dohledu v Evropě a ve světě umožňují rychlejší odhalení a dřívejší oznámení ostatním, jakož i mnohem informovanější řízení probíhající pandemie. Umožňují také odborníkům z celého světa provádět výzkum a analýzy rizik týkající se nových virů a jejich potenciálního dopadu nebo ohrožení.

Pandemie COVID-19 zdůraznila zásadní úlohu těchto systémů dohledu, které úspěšně zachytily zprávy týkající se znepokojivých klastrů případů zápalu plic již dne 31. prosince 2019. Když byla v polovině ledna zveřejněna sekvence genomu, umožnilo to seriózní zahájení práce na vývoji testů, léčby a dokonce i vakcín.

Pandemie však také ukázala omezení současných systémů dohledu. Ukázalo se, že jejich účinnost závisí na datech, která se do nich zadají. V prvních týdnech po prvním případě znamenal nedostatek srovnatelných a úplných údajů, že z velké části nebylo možné provádět v plném rozsahu posuzování hrozeb a vědecký výzkum. Při zjišťování skutečného rozsahu, rychlosti a závažnosti epidemie byl ztracen důležitý čas, což vedlo k opoždění klíčových rozhodnutí v celé Evropě i jinde. V důsledku toho trvalo příliš dlouho, než byla zavedena globální koordinace. Mezinárodní panel pro pandemickou připravenost a reakci dospěl k závěru, že současný mezinárodní výstražný systém „nefunguje dostatečně rychle, pokud je konfrontován s rychle se pohybujícím respiračním patogenem“.

Z tohoto důvodu je třeba vytvořit nový **globální systém dohledu** s nezbytnými nástroji a otevřeným prostředím pro sdílení údajů v nejčasnější možné fázi. Tento systém by se měl zaměřit na větší pokrytí sítě dohledu v částech světa, kde jsou mezery, a měl by usnadnit rychlejší výměnu srovnatelných dat.

Na evropské úrovni by měl být zřízen **nový evropský systém shromažďování informací o pandemii** vycházející ze stávajícího systému včasného varování a reakce a z modernizace

evropského systému dohledu⁵, který by měl zajišťovat správu a výměnu dat v reálném čase a jejich integraci do nového globálního systému. Měl by se zaměřit na to, aby členské státy poskytovaly včasné informace od počátečních signálů o případných hrozbách (ať už jde o pandemii, bioterorismus, nebo cokoli mezi tím) až po konkrétní údaje o případech, expozicích, rizikových faktorech, výsledcích v oblasti zdraví a kapacitách v oblasti zdravotní péče. V rámci toho by propojení orgánů veřejného zdraví umožnilo koordinované řízení zásob a nemocničních lůžek a rychlé přesuny pracovních sil. Umožnilo by to sdílet aktuální informace získané prověřováním situace a využívat inovativní zdroje dat, jako je v současnosti zaváděné monitorování odpadních vod⁶. Možné bude také rychlejší a efektivnější trasování kontaktů a to, aby záznamy a údaje o pacientech doprovázely tyto pacienty přes hranice. To by mělo být rovněž součástí širší iniciativy k vytvoření evropského prostoru pro data z oblasti veřejného zdraví. Bezproblémové propojení klinických údajů a údajů z oblasti veřejného zdraví, například prostřednictvím bezpečného sdílení elektronických zdravotních záznamů, umožňuje vytvořit okamžitý přehled o epidemiologické situaci a schopnosti reagovat.

Poučení:

- EU by měla stát v čele úsilí o vytvoření a zavedení nového a spolehlivého **globálního systému dohledu založeného na srovnatelných a úplných údajích**.
- *Nový a vylepšený evropský systém shromažďování informací o pandemii bude spuštěn v roce 2021.*

Poznatek č. 2: Jasně a koordinované vědecké poradenství usnadňuje politická rozhodnutí a komunikaci s veřejností

Zatímco tvorba politiky a podávání zpráv veřejnosti během pandemie COVID-19 se i nadále opírá o nejnovější vědecká doporučení, první měsíce krize odhalily nerovnoměrnou úroveň výzkumu a poradenství v různých členských státech i různé přístupy k poskytování a využívání tohoto poradenství. To znamenalo, že důkazy byly neúplné, někdy byly protichůdné a často matoucí v důsledku rozdílného podávání zpráv v různých členských státech.

Potřeba sdílet znalosti a odborné poznatky a sladit zprávy a poradenství přiměla Evropskou komisi k vytvoření poradní skupiny pro COVID-19 složené z epidemiologů a virologů z různých členských států. Tato skupina se nadále podílí na tvorbě pokynů EU týkajících se vědecky podložených a koordinovaných opatření k řízení rizik. Další nové skupiny, jako je platforma EU pro vědecké poradenství týkající se COVID-19, poskytly fórum pro vzájemnou výměnu a koordinaci mezi vědeckými poradci vlád jednotlivých členských států a doplnily práci Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC).

Úspěch těchto skupin neznamena, že neexistuje potřeba větší koordinace vědeckého poradenství na úrovni EU a důsledné, soudržné a faktické komunikace. Je třeba překlenout propast mezi vědou a tvorbou politiky a autoritativní vědecký hlas EU musí komunikovat přímo s veřejností tak, jak to bylo úspěšně prováděno v zemích Evropy a na celém světě.

⁵ <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/european-surveillance-system-tesy>

⁶ To navazuje na doporučení Komise o systematickém dohledu nad odpadními vodami, COM(2021) 1925, 17. března 2021.

Za tímto účelem by nový úřad hlavního evropského epidemiologa pomohl propojit přední epidemiology v členských státech s cílem formulovat politická doporučení založená na důkazech pro Komisi a působil by jako místo pro komunikaci s veřejností v době krize.

Poučení:

- *EU by měla do konce roku 2021 jmenovat **hlavního evropského epidemiologa** a vytvořit odpovídající strukturu řízení.*

Poznatek č. 3: Přípravenost vyžaduje neustálé investice, kontrolu a přezkum

Existuje-li pro Evropu zastřešující poznatek, je jím skutečnost, že připravenost a plánování nebyly tak důkladné, tak financované nebo tak komplexní, jak bylo třeba. I když existovalo mnoho plánů připravenosti, systémy a infrastruktura pro jejich aktualizaci a uvedení do provozu ne vždy odpovídaly potřebným požadavkům. Stejně jako v mnoha jiných částech světa historické a systémové podfinancování připravenosti významně brzdilo úsilí o první reakci v mnoha částech Evropy. Jak ukázala tato krize, cena za nečinnost daleko převyšuje náklady na efektivní a systematické investice do připravenosti a plánování, včetně strategického výhledu.

K poučení z této pandemie je zapotřebí nový systémový přístup k připravenosti. Na jeho počátku je navyšování investic, například formou vyčleněných rozpočtů na připravenost za účelem podpory takových investic, jako je vytváření zásob na vnitrostátní úrovni a na úrovni EU. Měly by být prováděny pravidelné kontroly a audity, aby bylo zajištěno, že budou řešeny nejnovější hrozby, trendy a rizika a že budou k dispozici kapacity, pokud bude třeba zavést do praxe plány připravenosti.

S cílem podpořit tento přístup připraví Komise výroční zprávu o stavu připravenosti, která bude odrážet celkovou měnící se rizikovou scénu v Evropě a stav připravenosti. Bude se zabývat pandemiemi a dalšími mimořádnými situacemi v oblasti zdraví, spolu s dalšími scénáři, jímž bude EU možná v blízké budoucnosti muset reálně čelit. Patří mezi ně chemické, biologické, radiologické a jaderné útoky nebo havárie, velké seismické otřesy, ekologické nebo technologické katastrofy nebo rozsáhlý výpadek proudu. Při přípravě zprávy Komise využije veškeré příslušné odborné znalosti a pomoc všech příslušných orgánů v těchto oblastech.

Poučení:

- *Evropská komise připraví výroční zprávu o stavu připravenosti, která bude předložena Evropské radě a Evropskému parlamentu.*

Poznatek č. 4: Nástroje pro mimořádné situace musí být připraveny na rychlejší a snadnější aktivaci

Pozoruhodným rysem pandemie bylo stále větší využívání různých nástrojů pro mimořádné situace potřebných v rámci reakce na krizi. Mimo jiné šlo o využívání nástroje pro mimořádnou podporu, předběžných dohod o nákupu sloužících k nákupu vakcín nebo využívání mechanismu civilní ochrany Unie pro reakci na mimořádné události a repatriace. I když byly tyto nástroje úspěšně zavedeny, pandemie zdůraznila význam rychlých, funkčních a flexibilních dočasných a výjimečných opatření připravených k aktivaci, aby EU mohla reagovat tak rychle, jak je potřeba.

Vzhledem k tomu, že rychlost je zásadní, ukázala pandemie potřebu systematictějšího přístupu k těmto nástrojům. Ten vyžaduje jasné a rozhodné politické rozhodnutí o tom, kdy spustit reakci na krizi, a také soubor nástrojů, které se v takových situacích použijí. Mohlo by to zahrnovat automatickou aktivaci **nástroje pro mimořádnou podporu** s cílem umožnit tzv. přívalové financování, případně jiných mechanismů s cílem umožnit rychlou podporu výzkumu, vývoje, výroby a nákupu základních protipatření. Mohlo by to také zajistit koordinovanější přístup ke sdílení informací a rozhodování o opatřeních v oblasti veřejného zdraví.

Soubor nástrojů by měl zahrnovat cílená opatření týkající se konkrétních odvětví. V roce 2022 bude předložen návrh nástroje pro mimořádné situace na jednotném trhu, který poskytne rychlou a flexibilní reakci na dopad jakékoli dané krize na jednotný trh. Nástroj by zahrnoval aktivaci možnosti podle právních předpisů o zadávání veřejných zakázek urychlit jednání v případech krajní naléhavosti a umožnil by také zadávání veřejných zakázek na zboží nad rámec současného omezení lékařských protipatření jménem členských států. V souladu se strategií pro zajištění plně funkčního a odolného schengenského prostoru⁷ navrhne Komise iniciativy zaměřené na zavedení stabilního rámce EU pro koordinaci opatření pro kontrolu vnitřních a vnějších hranic, jakož i pohotovostního plánu pro dopravu a mobilitu, který bude vycházet ze zkušeností z úspěšného rámce „zelených pruhů“, aby bylo možné zavést opatření, pokud to vyžadují výjimečné okolnosti dočasných opatření na vnitřní hranici, která blokují provoz.

Poučení:

- Vytvořit rámec pro aktivaci **pandemického nouzového stavu EU** a soubor nástrojů pro krizové situace.

Poznatek č. 5: Koordinovaná opatření by se pro Evropu měla stát automatickou reakcí

Mnohé počáteční reakce na pandemii COVID-19 se vyznačovaly jednostrannými rozhodnutími a nedostatkem koordinace. To vedlo v členských státech k velmi různorodým a jednostranným přístupům k zásahům v oblasti zdraví. Omezení navrhovaná tak, aby zamezila šíření viru, se také velmi často měnila, a projevovala se značná různorodost v politikách a metodikách testování. Výsledkem bylo narušení důvěry veřejnosti a dodržování zavedených opatření a snížení jejich účinnosti.

Ačkoli se členské státy v prvních dnech po vypuknutí pandemie COVID-19 v Evropě zaměřily na jednostranná opatření, došlo k **postupnému přechodu k větší solidaritě a spolupráci**, když se zřetelně projevil limity čistě vnitrostátních přístupů.

Je však jasné, že koordinace byla příliš pomalá a příliš neúčinná, částečně až na úrovni informací a odborných znalostí rozptýlených po různých interinstitucionálních pracovních skupinách. Je zřejmé, že je třeba dále posilovat interinstitucionální spolupráci, zefektivnit rozhodování a lépe kombinovat potřebné odborné znalosti s dostatečnou autoritou, aby byla během krize zajištěna včasná a informovaná rozhodnutí. Silnou interinstitucionální koordinaci by mohlo pomoci zajistit určení hlavní skupiny nebo subjektu ve všech institucích, které mají být aktivovány během krize, a stanovení efektivních pracovních metod mezi nimi. To vyžaduje jasnou politickou podporu ze strany hlav států a předsedů vlád v Evropské radě.

⁷ COM(2021) 277 final, 2. června 2021.

Jako první krok ke zlepšení koordinace opatření v oblasti veřejného zdraví v celé EU předložila Evropská komise v listopadu 2020 soubor návrhů na vybudování evropské zdravotní unie⁸. Tyto návrhy změní právní rámec pro řešení přeshraničních zdravotních hrozeb a posílí mandát Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) a Evropské agentury pro léčivé přípravky (EMA) pro reakci na krizové situace. Došlo by k posílení podávání zpráv a dohledu. Budou pravidelně podávány zprávy o plánech připravenosti EU a vnitrostátních plánech připravenosti a tyto plány budou pravidelně podrobovány auditu. Budou posíleny kapacity ECDC na podporu členských států ohledně připravenosti a reakce a agentura EMA bude mít důležitější úlohu při monitorování a zmírňování nedostatků.

Poučení:

- Posílit koordinaci a pracovní metody mezi **hlavními kontaktními skupinami** nebo subjekty v každé **instituci**, které mají být aktivovány během krize. Legislativní balíček týkající se **evropské zdravotní unie** by měl být přijat rychle – do konce roku.

Poznatek č. 6: U kritického vybavení a léčivých přípravků je zapotřebí posílit partnerství veřejného a soukromého sektoru a dodavatelské řetězce

Pandemie zdůraznila potřebu zvýšit odolnost dodavatelských řetězců důležitých pro bezpečnost řady kritických dodávek. V oblasti zdraví vyvolala pandemie prudký nárůst poptávky po klíčových výrobcích, jako jsou léčivé přípravky, ventilátory a roušky. Globální dodavatelské řetězce se dostaly pod obrovský tlak. Soupeření o výrobky vedlo k nedostatkům a nerovnostem a současně představovalo hlavní překážku při plánování účinné reakce, když se virus rozšířil. Výsledkem bylo, že v prvních měsících pandemie Evropa trpěla nedostatkem testů a testovacího materiálu, vyškoleného personálu a v některých případech nedostatečnými dodávkami laboratorního vybavení. Globální nárůst výroby vakcín navíc přinesl nedostatek klíčových výrobních materiálů a přísad. Tím byla odhalena řada případů přílišné závislosti, stejně jako křehkost globálních výrobních procesů, zejména pokud jde o zdravotnické výrobky a léčivé přípravky⁹.

EU použila k řešení těchto slabých míst řadu opatření, od společných nákupů¹⁰ osobních ochranných prostředků až po zásoby ventilátorů a roušek. „Clearingový systém“ pro zdravotnické vybavení pomohl sladit dodávky s poptávkou jednotlivých členských států a byl spuštěn monitorovací systém s cílem předvídat nedostatky léčivých přípravků¹¹. Byla zřízena pracovní skupina pro navýšení průmyslové výroby vakcín, která měla řešit nedostatky v dodavatelském řetězci a podporovat průmyslová partnerství. Dočasný mechanismus povolování vývozu zajišťoval transparentnost obchodních toků vakcín, přičemž ponechával dodavatelské řetězce otevřené a zachovával úlohu Evropy jako předního světového vývozce vakcín.

Tato opatření *ad hoc* rozšířila přístup Evropanů k nezbytným dodávkám a maximálně využila možnosti EU pracovat ve velkém. Odhalila však také **obrovskou mezeru ve znalostech na počátku pandemie, pokud jde o výrobní kapacity a potenciální poptávku členských**

⁸ COM(2020) 727 final, COM(2020) 726 final, COM(2020) 725 final, 11. listopadu 2020.

⁹ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/653626/EXPO_STU\(2021\)653626_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/653626/EXPO_STU(2021)653626_EN.pdf)

¹⁰ Společné zadávání veřejných zakázek zahrnovalo objednávky rukavic a kombinéz, ochrany očí a dýchacích cest, ventilátorů, laboratorního vybavení, léčivých přípravků používaných na jednotkách intenzivní péče atd.

¹¹ https://ec.europa.eu/health/sites/default/files/state/docs/2020_healthatglance_rep_en.pdf

států, a také to, do jak velké míry spoléháme na globální dodavatelské řetězce. To poukazuje na potřebu schopnosti sledovat a utvářet tržní priority a kapacity pro základní dodávky do zdravotnictví v každé fázi, od výzkumu a vývoje po výrobu a dodávky.

Za účelem podpory uvedené schopnosti je nezbytný nový Úřad EU pro připravenost a reakci na mimořádné situace v oblasti zdraví (HERA), který by měl zajistit lepší připravenost a reakci EU, pokud jde o lékařská protipatření proti vážným přeshraničním zdravotním rizikům. To by posílilo tvorbu informací o trhu a předvídavost. Rovněž by to posílilo vývojové, výrobní a distribuční kapacity v EU (propojené s úsilím jednotlivých států a soukromým sektorem), a to s podporou nástrojů pro pružné financování a zadávání veřejných zakázek. Díky spojení stávajících kapacit pro zvýšení škálovatelnosti v EU by to nakonec umožnilo členským státům přístup k vakcínám a lékům dříve a ve větším měřítku. Práce úřadu HERA by měla také silný mezinárodní rozměr ve spolupráci s dalšími partnery a regiony.

Jádrem tohoto přístupu a poučením z reakce na krizi je potřeba spojit veřejné a soukromé úsilí s cílem stimulovat průlomový výzkum a inovace ve zdravotnictví a farmaceutickém odvětví a zvýšit tak jeho odolnost. Toho lze dosáhnout například prostřednictvím významného projektu společného evropského zájmu¹² zaměřeného na vývoj nových generací farmaceutických výrobků nebo průlomových výrobních technologií. Komise je připravena podpořit plány členských států a průmyslu týkající se možného významného projektu společného evropského zájmu v oblasti farmaceutických výrobků a případně je koordinovat.

Krise také ukázala potřebu zlepšit naše **znalosti o výrobních kapacitách, které by mohly být dostupné během krize v oblasti veřejného zdraví**. Za tímto účelem Komise vytvoří interaktivní mapovací platformu na podporu analýzy dodavatelských řetězců a případných nedostatků. Pilotní projekt bude zahájen letos v rámci programu EU pro zdraví. EU by měla tyto informace využít k řešení slabých míst a závislostí dodavatelských řetězců a ke zvýšení výrobní kapacity klíčových složek a materiálů pro výrobu vakcín a léčivých přípravků pro řešení zdravotních krizí. Bude zahájena výzva k vyjádření zájmu o **nástroj EU FAB** s cílem zajistit, aby EU měla dostatečnou, „stále připravenou“ kapacitu k výrobě 500–700 milionů dávek vakcíny za rok, přičemž polovina z těchto dávek by měla být hotova v prvních šesti měsících pandemie.

Poučení:

- **Úřad EU pro připravenost a reakci na mimořádné situace v oblasti zdraví (HERA) by měl začít fungovat počátkem roku 2022.**
- **Je třeba co nejdříve připravit významný projekt společného evropského zájmu v oblasti zdraví, který umožní průlomové inovace ve zdravotnictví a farmaceutickém odvětví a zvýší jejich odolnost.**

Poznatek č. 7: Celoevropský přístup je nezbytný pro rychlejší, širší a účinnější klinický výzkum

Jak pandemie pokračuje, je zásadně důležité, aby členské státy učinily vše, co je v jejich silách, k uspořádání rychlého schválení klinických hodnocení vakcín a léčivých přípravků. Roztříštěný a rozdělený přístup ke klinickým hodnocením v celé Evropě od počátku pandemie

¹² Viz COM 2014/C 188/02, 20. června 2014.

brzdil snahy o sledování a analýzu variant viru. Tuto situaci dále zhoršil nedostatek kapacity pro sekvenování a testování ve většině členských států v různých fázích pandemie.

S rizikem variant, které představují nejzávažnější výzvu pro ukončení pandemie v Evropě, je potřeba větších a koordinovanějších klinických hodnocení v krátkodobém až střednědobém horizontu ještě naléhavější. V zájmu posílení těchto kapacit a podpory otevřeného sdílení údajů a kohortních studií podpořila Komise s využitím financování z programu Horizont 2020 novou celoevropskou síť pro hodnocení vakcín a léčivých přípravků nazvanou VACCELERATE. Trvalé vytvoření rozsáhlé, flexibilní a dobře vybavené platformy pro multicentrická klinická hodnocení by pomohlo vytvořit strukturovaný přístup ke klinickým hodnocením EU pro budoucí krizi. Tato posílená podpora a zjednodušení klinických hodnocení by například mohly být důležitým nástrojem v boji proti rakovině nebo jiným chorobám.

Kromě klinických hodnocení musí EU i nadále čerpat ze své silné výzkumné základny. V rámci programu Horizont 2020 pomohl nástroj financování v oblasti infekčních onemocnění při financování velmi riskantních, ale slibných projektů navržených společnostmi vyvíjejícími vakcíny, léčbu a diagnostické technologie pro COVID-19. Jeho rozpočet ve výši 400 milionů EUR zahrnoval podporu potenciálních vakcín společností BioNTech a CureVac. Struktura výzkumných nástrojů EU však znamenala, že tato podpora nebyla spojena s budoucím zadáváním zakázek ze strany EU nebo členských států. Propojenější a pružnější přístup v rámci nového úřadu HERA pomůže v budoucnu zajistit, aby investice do kritického výzkumu byly lépe propojeny se zadáváním zakázek.

Poučení:

- *Vytvořit rozsáhlou **platformu EU pro multicentrická klinická hodnocení.***

Poznatek č. 8: Schopnost vyrovnat se s pandemií závisí na trvalých a zvýšených investicích do systémů zdravotní péče

Pandemie odhalila strukturální slabost v systémech zdravotní péče. Zatímco různé členské státy čelily různým výzvám, existovala řada výzev společných. Patřila mezi ně nedostatečná kapacita při prudkém nárůstu počtu pacientů, rychlost, s jakou systémy zdravotní péče dosáhly plné funkčnosti, a významný vedlejší dopad, který to mělo na zvládání jiných onemocnění nebo poskytování dalších zdravotnických služeb. Skutečnost, že systémy zdravotní péče dokázaly pomoci tolika lidem, spočívala v odhodlání, obětavosti a vedení tolika zdravotnických pracovníků v celé EU. I když je to svědectví o odbornících, kteří byli zapojeni, nijak to nezakrývá skutečnost, že systémy zdravotní péče v Evropě musí být odolnější a že je třeba lépe integrovat služby zdravotní péče a úsilí v oblasti prevence a připravenosti v rámci veřejného zdraví.

Prvním krokem je zajistit zvýšení investic do kapacity a účinnosti systémů zdravotní péče, včetně investic do lepších pracovních podmínek a atraktivity zdravotnických a pečovatelských profesí. Program EU pro zdraví, fondy politiky soudržnosti a Nástroj pro oživení a odolnost – to vše přináší klíčové možnosti financování pro podporu investic do funkcí a kapacit v oblasti veřejného zdraví. Komise vítá, že členské státy navrhly ve svých plánech pro oživení a odolnost širokou škálu zdravotnických reforem a investic s cílem posílit odolnost, kvalitu, dostupnost a efektivitu. Znamená to mimo jiné zaměření se na investice přispívající k digitální transformaci, investice do infrastruktury a dovedností a do přesunu poskytování zdravotní péče směrem k telemedicině. Za tímto účelem může proces evropského

semestru podporovat také pravidelné hodnocení odolnosti vnitrostátních systémů zdravotní péče a fondy soudržnosti EU mohou podporovat strukturální změny a zlepšování kapacit.

Poučení:

- *Členským státům je třeba poskytovat podporu při posilování celkové **odolnosti systémů zdravotní péče** v rámci jejich investic do oživení a odolnosti.*

Poznatek č. 9: Přípravenost a reakce na pandemii je pro Evropu globální prioritou

Vývoj pandemie jasně ukázal, že pouze globální reakce může přinést dlouhodobou odpověď na virus. I když Evropa dosahuje svých cílů v oblasti očkování a některé členské státy začínají očkovat děti, jiné části světa nemají přístup k potřebným vakcínám. To zvyšuje riziko dalšího šíření pandemie a vzniku nových variant viru, potenciálně rezistentních vůči vakcínám, a jejich oběhu v Evropě. Jedná se o otázku solidarity i vlastního zájmu. Tyto poznatky se vztahují na jakoukoli globální pandemii a vyžadují mobilizaci politických, finančních a diplomatických nástrojů.

EU a její členské státy od počátku spolupracovaly. Tato spolupráce zahrnovala společné úsilí o repatriaci občanů EU, kteří uvízli v zamoří. Znamenala také koordinované úsilí prostřednictvím přístupu „tým Evropa“ zaměřené na vedení v oblasti mezinárodní solidarity a na pružnou mobilizaci finančních nástrojů. Tento přístup umožnil EU **stanout v čele mezinárodního úsilí o potlačování pandemie**.

EU pracovala na vytvoření a podpoře nástrojů Akcelerator ACT a COVAX pro sdílení vakcín se zeměmi s nižšími a středními příjmy. Tým Evropa je i nadále jedním z největších podporovatelů nástroje COVAX, který vyčlenil ve financování takřka 3 miliardy EUR, včetně 1,3 miliardy EUR z rozpočtu EU, a EU se zavázala darovat 100 milionů dávek vakcín do konce roku. Nabídla rovněž humanitární pomoc a pomohla dopravit zdravotnický materiál lidem v obtížně dostupných oblastech.

EU se rovněž vydala cestou udržování otevřených dodavatelských řetězců a obchodu, přičemž přibližně polovina dávek vakcín vyrobených v EU byla vyvezena. Ostatní části světa však zvolily omezenější a uzavřenější přístup, přičemž blokování vývozu z řady zemí vedlo k vážným prodlením ve výrobě vakcín na globální úrovni. EU by měla být připravena reagovat na takové kroky rychleji, ale vždy bude odhodlána spolupracovat na mezinárodní úrovni. V tomto duchu se EU ve Světové obchodní organizaci zasazuje o mnohostranná opatření s cílem zachovat otevřené dodavatelské řetězce, omezit překážky obchodu a zaujmout ucelený přístup k problému spravedlivé distribuce vakcín, včetně ochrany duševního vlastnictví. Naši sousedé vyžadují také zvláštní pozornost. Přeshraniční činnost byla obzvláště ovlivněna nerovným přístupem k vakcínám a lékařskému vybavení. Partneři v našem bezprostředním sousedství by měli být zapojeni do úsilí EU o zvýšení připravenosti a schopnosti reagovat, včetně budoucího úřadu HERA, a zároveň by měli mít nadále podporu při budování kapacit, monitorování, školení a strukturálních úpravách infrastruktury.

Pandemie zároveň ukázala slabost mezinárodního systému a globální spolupráce. Globální systém zdravotní bezpečnosti nebyl schopen poskytnout data a řízení s dostatečnou rychlostí a náležitou autoritou, které jsou potřeba k tomu, aby byla opatření k zamezení šíření nákazy pro většinu zemí realistickou strategií. Omezení v oblasti cestování nebyla formována na základě již existujícího společného rámce. To odráží potřebu **posílit globální systém zdravotní bezpečnosti** a EU stojí v čele celosvětového úsilí o posílení a reformu WHO. S cílem řídit současné a budoucí kroky v oblasti globálního zdraví společně s italským předsednictvím

skupiny G20 svolala Komise globální summit o zdraví, kde mnoho vedoucích světových představitelů podepsalo Římské prohlášení.

Na podporu těchto mnohostranných snah je také třeba vyvinout větší úsilí na dvoustranné úrovni s partnery ze sousedství i mimo něj, včetně Afriky, Asie a Latinské Ameriky. Nová partnerství v oblasti připravenosti na pandemii pomohou zlepšit výměnu informací a osvědčených postupů, zajistí společné přístupy k připravenosti a reakci a koordinovaný postup během krize. To bude zahrnovat trvalou podporu pro posílení systémů zdravotní péče, pro všeobecnou zdravotní péči a také pro zvýšení místní výroby zdravotnických výrobků, například prostřednictvím iniciativy „tým Evropa“ zaměřené na výrobu a zpřístupnění očkovacích látek, léků a zdravotnických technologií v Africe.

Nakonec je také potřeba zohlednit geopolitické soupeření během pandemie. Reakce na pandemii byla také často vykládána či vykreslována jako soutěž mezi soupeři nebo systémy. Někteří mezinárodní hráči líčili pevnou odezvu jako důkaz své síly a důvěryhodnosti, zatímco dezinformace byly využívány k diskreditaci nebo destabilizaci regionů. To zdůrazňuje potřebu větší jednoty při vydávání zpráv a komunikaci o globální reakci EU.

Poučení:

- Nadále vést **globální reakci na pandemii** jako „tým Evropa“ prostřednictvím nástroje COVAX, sdílení vakcín a vývozní otevřenosti.
- Posílit globální systém zdravotní bezpečnosti, zejména zaujetím vedoucí pozice při **posilování WHO**.
- Rozvíjet **partnerství v oblasti připravenosti na pandemii** s klíčovými partnery.

Poznatek č. 10: Měl by být vyvinut koordinovanější a propracovanější přístup k mylným informacím a dezinformacím

Od počátku pandemie mylné informace a dezinformace zhoršovaly již tak naléhavý problém v oblasti komunikace šířením nebezpečných informací, podněcováním k váhavosti při očkování a přispíváním k obecnému strachu a polarizaci prostřednictvím konspiračních teorií. To jen odráží trvalé a dlouhodobé zpochybňování vědy a odborníků a nedůvěru vůči nim.

Rychlost, s jakou se mylné informace a dezinformace šířily na začátku pandemie, ukazuje potřebu mít rezervní kapacitu, která by mohla spustit cílená opatření k boji proti těmto rizikům. Za tím účelem je třeba zapojit všechny klíčové aktéry, včetně platform, inzerentů a médií, a zároveň plně zohlednit potřebu chránit základní práva, jako je svoboda projevu. Toto úsilí by mělo být provázeno posílením a koordinací evropské krizové komunikace.

Pandemie také názorně ukázala hrozbu pramenící ze zahraničních manipulací s informacemi a z kampaní spojených s vměšováním využívaných k oslabení důvěry v politické procesy a instituce.¹³ Tyto kampaně se také zaměřily na země v našem sousedství.

V červnu 2020 předložila Komise soubor okamžitých opatření k řešení situace s cílem zefektivnit činnost EU a přimět platformy k větší odpovědnosti¹⁴. Následně byl v evropském akčním plánu pro demokracii a v aktu o digitálních službách navržen dlouhodobější přístup k

¹³ <https://euvsdisinfo.eu/eeas-special-report-update-short-assessment-of-narratives-and-disinformation-around-the-covid-19-pandemic-update-december-2020-april-2021/?highlight=special>

¹⁴ COM(2020) 790 final, 3. prosince 2020.

řešení online dezinformací a manipulací s informacemi¹⁵. Tento přístup je třeba podpořit strategickými komunikačními kapacitami pro řešení mylných informací a dezinformačních kampaní na místní, vnitrostátní a evropské úrovni i v našem sousedství. Tyto kroky musí být plně provedeny a zavedeny do praxe příslušnými aktéry, a to veřejnými i soukromými. Plná koordinace mezi orgány EU může rovněž využít potenciál EU k účinnějšímu šíření opatření proti dezinformacím.

Poučení:

- *Dále rozšířit nástroje pro **lepší koordinaci za účelem odhalování dezinformačních kampaní a reakce na ně** na úrovni EU.*

4. ZÁVĚR

Reakce EU na pandemii COVID-19 je i nadále vedena se vší vážností a je pro ni typická bezpříkladná rychlost, rozsah, ambice a solidarita – jak v rámci EU, tak s našimi mezinárodními partnery. Nejlépe to fungovalo tam, kde jsme ukázali sílu při spolupráci na společných řešeních, ať už jde o vakcíny, investice do oživení, nebo ochranu našeho jednotného trhu. Méně účinné to bylo tam, kde chyběla koordinace a byla použita jednostranná opatření, často kvůli novým nebo dočasným strukturám a řešením, která musela být vytvořena.

Krize jsou často katalyzátorem pro silnější Evropskou unii v oblastech, kde je to nejvíce zapotřebí. Konference o budoucnosti Evropy poskytne příležitost naslouchat občanům a diskutovat s nimi o dalším postupu. I když nemůžeme předvídat každý detail každé krize, s níž se setkáme, můžeme zavést rámce k tomu, aby byla naše reakce efektivnější a naše struktury odolnější. Tento dokument reaguje na požadavek Evropské rady na zprávu o získaných poznatcích a je dalším krokem, který zajistí, abychom nejen napravili škody způsobené touto krizí, ale připravili se na lepší budoucnost.

¹⁵ To bylo dále zdůrazněno v nedávných pokynech k posílení kodexu zásad boje proti dezinformacím, COM(2021) 262, 26. května 2021.